

Петро Сухорольський
Lviv Polytechnic National University

Право на захист персональних даних як нове фундаментальне право людини в інформаційному суспільстві

Упродовж останніх десятиліть відбувається становлення інституту захисту персональних даних у правових системах більшості країн світу. Комплекс прав фізичної особи, пов'язаних із обробкою її персональних даних, зазвичай виводять із зафіксованого у національних конституціях та авторитетних міжнародних документах права на повагу до приватного і сімейного життя або ж із права на приватність. Очевидно, що зазначені права мають тривалу історію становлення та інтерпретації, а право на повагу до приватного і сімейного життя є невід'ємним елементом системи прав людини з самого часу її формування. Однак стрімкий розвиток і впровадження інформаційних технологій змушує по-новому осмислити процеси у сфері обробки персональних даних з огляду на їхній вплив на забезпечення прав та інтересів людини. Отож, завдання нашого дослідження:

- 1) обґрунтувати необхідність глобального визнання права на захист персональних даних як окремого елемента системи основних прав людини;
- 2) визначити особливості цього права, зважаючи на сучасний стан розвитку технологій;

- 3) окреслити актуальні проблеми правового регулювання у цій сфері, а також основні виклики, які без належного реагування з боку правової системи здатні суттєво вплинути на існуючий баланс індивідуальних, групових та суспільних інтересів і створити передумови для масштабних порушень прав людини.

Реалії сучасного світу все більше привертають увагу до трансформуючого потенціалу інформаційних технологій та змушують критично оцінити перспективи розвитку інформаційного суспільства. Таке суспільство уже перестає асоціюватися виключно із утопічним образом майбутнього, де технології служать людям та допомагають урахувати інтереси і потреби кожного, а людство переорієнтовується на отримання знань і постійне самовдосконалення під проводом найдостойніших його представників. Натомість утверджується позиція, що інформаційне суспільство – це черговий етап на шляху розвитку людської цивілізації, для якого характерним є проникнення інформаційних технологій у найрізноманітніші сфери, що несе із собою не лише нові можливості і вигоди, а й небачені раніше загрози, які вимагають адекватної відповіді, зокрема і від правової системи. Указані загрози є особливо помітними та актуальними, коли йдеться про поводження з персональними даними. Незважаючи на це, до теперішнього часу людство не спромоглося досягти консенсусу стосовно визначення переліку прав фізичної особи щодо обробки її персональних даних та способів забезпечення цих прав. Навіть розглядаючи захист персональних даних винятково у межах європейської парадигми, нам важко коротко сформулювати суть цього явища, оскільки за ним стоїть ціла низка ідей, цінностей та інтерпретацій, багато з яких складно поєднати між собою¹. Багатоаспектність, неоднозначність і конфліктність є головними ознаками процесів у цій сфері, яка перетворилася в арену зіткнення інтересів свободи, безпеки і ринку та демонструє всю глибину суспільних перетворень, зумовлених розвитком інформаційних технологій.

Зважаючи на існування суттєвих національних та регіональних відмінностей, на сьогодні можна виокремити три варіанти закріплення прав фізичної особи щодо обробки персональних даних, які їй стосуються:

- 1) як елемента права на приватність (права на повагу до приватного життя);
- 2) як комплексу суб'єктивних прав, що необхідні для забезпечення низки прав людини;

¹ P. De Hert, S. Gutwirth, *Data Protection in the Case Law of Strasbourg and Luxembourg: Constitutionalisation in Action*, [in:] S. Gutwirth, Y. Poullet, P. De Hert et al. (ed.), *Reinventing Data Protection?*, Springer 2009, p. 3.

3) як окремого нового фундаментального права людини.

Розглянемо детальніше особливості, переваги та недоліки кожного з указаних варіантів.

Як уже зазначалося вище, право на захист персональних даних традиційно розглядають як відгалуження права на приватність. У ключових європейських правових джерелах у сфері захисту персональних даних – Конвенції Ради Європи № 108 та Директиві 95/46/ЄС особливо відзначено завдання забезпечення права на повагу до недоторканності приватного життя у цьому контексті². Такий же підхід часто реалізовано у національних конституціях, прийнятих у 90-ті роки. Наприклад, у Конституції Швейцарії 1999 р. право на захист від неправильного поводження з персональними даними закріплене у ст. 13 під назвою “Право на приватність”. У Конституції України 1996 р. деякі права особи щодо інформації про неї містяться у ст. 32 про захист від втручання в особисте і сімейне життя. Більше того, навіть у конституціях, прийнятих в останні роки, право на захист персональних даних інколи вважається частиною права на приватність чи подібних прав (у ст. 31 Конституції Кенії 2010 р. ідеться про право на приватність, яке включає права щодо інформації про сімейні і приватні справи та право на приватність комунікацій; у ст. 44 Конституції Домініканської Республіки 2010 р. говориться про право на інтимність і особисту честь, що охоплює правила поводження та використання даних офіційного характеру; ст. 32 Конституції Анголи 2010 р. закріплює право на ідентичність і приватність, що передбачає обмеження на збір та використання інформації, яка стосується особи і сім’ї).

Проте сьогодні, в епоху великих даних, стає зрозуміло, що масштаби збору і використання інформації про особу виходять далеко за межі втручання лише в приватне життя. Про те ж саме зазначено й у рішеннях Європейського суду з прав людини, який розмежовує обробку персональних даних, що торкається інтересів приватності (які, відповідно, захищені ст. 8 Європейської конвенції з прав людини), та обробку, що не стосується приватного життя індивідів³. Отож, виправданим видається твердження, що ототожнення захисту персональних даних з проблемами приватності в минулому зумовлене двома ключовими чинниками: 1) найбільш очевидним впливом технологій автоматизованої обробки інформації на попередніх етапах їхнього розвитку саме на приватність та 2) відсутністю

² *Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data*, ETS No. 108, 1981, art.1; *Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data*, art. 1.

³ P. De Hert, S. Gutwirth, *op. cit.*, p. 24.

відповідних спеціальних правових норм, що змушувало використовувати для захисту прав та інтересів осіб існуючі механізми та правові положення, зокрема й ст. 8 Європейської конвенції з прав людини.

Варто зазначити, що й концепція приватності не стоїть на місці, а еволюціонує у відповідь на виклики технологічного і суспільного прогресу. У теперішній час, говорячи про інформаційну приватність, ми маємо на увазі не лише розкриття певної інформації перед широким загалом, а, зазвичай, включаємо в це поняття різні прояви права на особисту автономність, цілісність і незалежність. Однак, широке тлумачення приватності не є загальноприйнятим у всьому світі, а звичне формулювання з міжнародно-правових джерел та конституцій держав – “повага до приватного і сімейного життя” – охоплює далеко не всі проблеми поводження з персональними даними. Отже, на сучасному етапі праву людини на захист персональних даних стає “затісно” в межах концепції права на приватність.

У теперішньому світі процеси збору та обробки персональних даних безпосередньо зачіпають інтереси суб'єктів даних у найрізноманітніших відносинах і ситуаціях. Наприклад, ідентифікація учасників мітингів за допомогою засобів відеоспостереження, спеціального програмного забезпечення та масивів персональних даних, може спричинити невинуватене втручання у право на мирні збори, однак очевидно, що у цьому випадку зовсім не йдеться про захист приватного чи сімейного життя. Іншим аспектом є неконтрольоване зростання могутності транснаціональних ІТ-компаній унаслідок накопичення величезних обсягів персональних даних, що спричиняє набуття ними регулятивних функцій у суспільстві (які виходять далеко за межі традиційних уявлень про легітимність), а також може зашкодити вільній конкуренції на ринку інформаційних послуг у глобальному масштабі. Ще однією важливою проблемою є виникнення нових вимірів дискримінації – сортування суспільства на основі групових профілів (наприклад для прогнозування злочинів чи ринкових цілей), цінової дискримінації (коли на основі детальної інформації про клієнта виставляється “персоналізована” ціна товарів чи послуг), руйнування принципу солідарності у страховій медицині тощо⁴. Чимало подібних випадків часто взагалі не стосуються приватного життя, проте безпосередньо пов'язані із забезпеченням низки прав людини.

⁴ M. Hildebrandt, *Who is Profiling Who? Invisible Visibility*, [in:] S. Gutwirth, Y. Poullet, P. De Hert et al. (ed.), *Reinventing Data Protection?*, Springer 2009, p. 244–245; Y. McDermott, *Conceptualising the Right to Data Protection in an Era of Big Data*, “Big Data & Society” 2017, January–June, p. 5.

Крім цього, окремі науковці вказують і на сутнісні відмінності між правом на приватність та правом на захист персональних даних. Зокрема, у той час як право на приватність є “засобом непроникнення”, що встановлює межі для влади будь-якого виду, право на захист персональних даних часто є “засобом прозорості”, що зрівноважує можливості різних суб’єктів⁵. Право на приватність є негативним правом, що чітко зрозуміло навіть із варіантів формулювання його назви (“право на невтручання у приватне життя”, “право бути залишеним у спокої”), а також статичним та виразно індивідуалістичним. Поряд із цим, право на захист персональних даних передбачає низку конкретних позитивних обов’язків держави та контролерів даних, є динамічним, спрямованим на створення справедливої системи обробки персональних даних на усіх стадіях⁶.

Зважаючи на всі вказані особливості, у світі все більше утверджуються позиції, що захист персональних даних необхідний для забезпечення не лише приватності, а й цілої низки інших прав людини (включаючи свободу думки і віросповідання, свободу вираження поглядів та інформації, право на справедливий суд, право на недискримінацію, а також політичні, економічні та соціальні права), або ж навіть є новим окремим правом людини. В основі права на захист персональних даних у різних контекстах лежать різноманітні інтереси і цінності, з-поміж яких найважливішими є гідність, автономність, свобода, індивідуальність, рівність в аспекті недискримінації, відкритість і прозорість. На думку деяких науковців, це дає підстави стверджувати, що право на захист персональних даних не є окремим правом людини, оскільки воно не захищає певної єдиної цінності, має виключно процедурний характер та є лише засобом забезпечення інших прав. Утім, з такою позицією не можна погодитися, оскільки до каталогу прав людини входять також інші подібні права, наприклад, право на справедливий суд, відхилення від яких створює загрози не для реалізації конкретної цінності, а для системи прав людини загалом⁷. Тому й відповідальність за порушення права на захист персональних даних повинна наступати навіть у випадку, коли відсутні ознаки явної шкоди для суб’єкта даних чи інших осіб, ураховуючи й той факт, що така шкода найімовірніше може виявитися саме в майбутньому “право на захист персональних даних захищає майбутнє життя”⁸.

⁵ *Ibidem*, p. 3.

⁶ S. Rodota, *Data Protection as a Fundamental Right*, [in:] S. Gutwirth, Y. Pouillet, P. De Hert et al. (ed.), *Reinventing Data Protection?*, Springer 2009, p. 79–80.

⁷ Y. McDermott, *op. cit.*, p. 2.

⁸ *Ibidem*, p. 4.

Розглядаючи питання виокремлення права на захист персональних даних як нового права людини, важливо усвідомити, що багато його аспектів (право бути забутим, право знати логіку прийняття автоматизованих рішень, права щодо профілів тощо) є новими для суспільних відносин та не захищаються в межах інших загально визнаних прав, проте вони є важливими, оскільки забезпечують реалізацію ключових для людської цивілізації цінностей в умовах розвинутого інформаційного суспільства. Універсальне визнання права на захист персональних даних як невід'ємного елемента системи прав людини значно підвищить обсяг відповідних обов'язків держав та інших суб'єктів (включаючи транснаціональні IT-компанії) щодо його забезпечення та вбудує врахування інтересів захисту персональних даних у систему прийняття політичних рішень, наприклад, у сферах національної безпеки чи економіки.

Сьогодні лише деякі держави світу визнають, що захист персональних даних є окремим правом, яке нарівні з іншими входить до сучасного каталогу прав і свобод людини. Такий підхід є характерним передусім для держав-членів Європейського Союзу. Зокрема у Хартії основоположних прав ЄС, яка є невід'ємною частиною установчих договорів Союзу в редакції Лісабонського договору, праву на захист персональних даних присвячена ст. 8 другого розділу "Свободи". У межах своєї правової системи Європейський Союз уже протягом тривалого часу розвиває інститут захисту персональних даних, який на теперішньому етапі базується на відповідному праві людини на захист стосовно обробки її персональних даних. Про це чітко сказано в преамбулі та ст. 1 нового Регламенту ЄС 2016/679 про захист персональних даних (хоча у попередньому правовому акті – Директиві 95/46 про окреме право на захист персональних даних не йдеться)⁹.

Крім цього, це право людини окремо закріплене в низці прийнятих уже в 2000-их роках конституцій. З-поміж них – Конституція Сербії, 2006 р. (ст. 42 "Захист персональний даних" поряд із ст. 41 "Конфіденційність листування та інших засобів комунікації"), Конституція Чорногорії, 2007 р. (ст. 43 "Персональні дані" поряд із ст. 42 "Конфіденційність кореспонденції", ст. 40 "Право на приватність", ст. 28 "Тідність та недоторканність особи"), Конституція Еквадору, 2008 р. (п. 19 ст. 66 про право на захист персональної інформації поряд із п. 18 про право на честь

⁹ Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and Repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation).

і хорошу репутацію, п. 20 про право на особисту і сімейну інтимність, п. 21 про недоторканність та таємницю кореспонденції).

Відокремлення права на захист персональних даних від права на приватність дозволяє по-новому подивитися на його функції та інтереси, які воно забезпечує. Як уже зазначалося, на сьогодні навіть у межах одного лише Європейського Союзу помітні відмінності між різними підходами щодо його тлумачення, які зумовлені особливостями національних правових систем. Зокрема у Франції основоположною цінністю, з якої виводять необхідність захисту персональних даних, виступає свобода, у Німеччині її місце займає гідність (що вимагає забезпечення можливості так званого інформаційного самовизначення для людини), а в Нідерландах чи Бельгії – приватність¹⁰. Однак, зміни у сфері технологій обробки персональних даних є настільки швидкими, що методи і засоби захисту інтересів суб'єкта даних, які ще кілька років тому видавалися цілком адекватними, сьогодні вирішують тільки вузькі аспекти проблеми. Наприклад, якщо у минулому насамперед ішлося про захист особливих категорій даних, які пов'язані з найбільшими втручаннями в приватне життя людини, то сьогодні стає зрозуміло, що правила повинні стосуватися набагато ширшого переліку інформації щодо конкретної особи чи навіть невизначеної групи осіб¹¹. Нам важко спрогнозувати, в якому конкретному напрямі буде розвиватися теперішнє право на захист персональних даних та які нові загрози стануть актуальними вже через кілька років (враховуючи, наприклад, потенціал використання генетичної інформації чи технологій доповненої реальності). Тому варто зупинитися на головних характеристиках цього права, які окреслилися на сучасному етапі його розвитку та щодо яких ведуться основні наукові дискусії в наш час. Ці характеристики виявляються у трьох взаємопов'язаних цілях, яким служить закріплення в законодавстві права на захист персональних даних, а саме: забезпеченні 1) прозорості, 2) балансу влади та 3) можливостей для розвитку ідентичності людини¹².

Говорячи про прозорість, варто відзначити, що технології минулого були відносно прозорими для тих, хто їх застосовував та загалом для суспільства¹³. Сьогодні ж людина, використовуючи найрізноманітніші

¹⁰ P. De Hert, S. Gutwirth, *op. cit.*, p. 14.

¹¹ M. Hildebrandt, *op. cit.*, p. 251.

¹² N. M. Richards, J. H. King, *Three Paradoxes of Big Data*, "Stanford Law Review Online" 2013, Vol. 66:41, p. 42, <https://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-and-big-data-three-paradoxes-of-big-data/>.

¹³ S. Mann, *Big Data is a Big Lie without Little Data: Humanistic Intelligence as a Human Right*, "Big Data & Society" 2017, January–June, p. 3.

сервіси в Інтернеті, не має жодного уявлення про те, яка інформація про неї збирається та обробляється, як саме працюють відповідні алгоритми чи які ймовірні наслідки використання персональних даних для самої людини. Використовуючи термінологію та ідеї М. Маклюена¹⁴, можна стверджувати, що технології обробки персональних даних як наші розширення абсолютно не піддаються нашому контролю та живуть власним життям (тут доречно згадати ідею про те, що самі алгоритми є автономними агентами, які приймають рішення не шляхом наслідування людини, а просто обробляючи дані, без урахування будь-яких знань чи значень – основоположних категорій для людини)¹⁵. Ці розширення приймають за нас рішення чи творять навколо нас реальність на основі закладених іншими правил, про які ми не маємо жодного уявлення.

Зважаючи на це, особливого значення набуває забезпечення прав суб'єкта даних знати про наявність автоматизованого прийняття рішень щодо нього, отримувати зрозумілу інформацію про логіку, яка застосовується для такого рішення, а також його ймовірні наслідки¹⁶. Крім того, згідно з законодавством ЄС, щодо особи взагалі не повинні прийматися винятково автоматизовані рішення, якщо це створює для неї правові наслідки чи іншим чином суттєво впливає на неї¹⁷. У цьому контексті особливого значення набувають права суб'єкта даних щодо своїх профілів, створених у межах інформаційних систем, зокрема право знати про існування такого профілю, право доступу до нього, а також, у деяких випадках, право на виправлення та видалення профілю¹⁸. Очевидно, що визнання такого права людини “знати те, що про неї знають” (особливо у випадку, коли йдеться про прийняття рішень щодо неї) є цілком виправданим. Тут ми маємо справу з парадигмою, що відкидає принцип мінімізації даних, а, натомість, базується навколо ідеї “мінімізації асиметрії знань”¹⁹. Усі зазначені права суб'єкта даних, що втілюють принцип прозорості, дозволяють уникнути найрізноманітніших зловживань та є важливими в демократичному суспільстві.

Розглядаючи згадану проблему не на індивідуальному, а на суспільному рівні, ми наближаємося до другої вищезазначеної цілі – необхідно-

¹⁴ М. McLuhan, *Understanding Media: The Extensions of Man*, McGraw-Hill 1964, p. 318.

¹⁵ E. Esposito, *Algorithmic Memory and the Right to be Forgotten on the Web*, “Big Data & Society” 2017, January–June, p. 8.

¹⁶ Regulation (EU) 2016/679, Art. 13.2.f, 14.2.g, 15.1.h.

¹⁷ Regulation (EU) 2016/679, Art. 22.

¹⁸ M. Hildebrandt, *op. cit.*, p. 249–250.

¹⁹ *Ibidem*, p. 251.

сті забезпечення балансу влади. В окремих концепціях власне питання розподілу влади є центральним для розвитку правового інституту захисту персональних даних. Мова йде про різноманітні рівні та виміри такого розподілу всередині суспільства та між різними суспільствами, зокрема: між особою та державою, між особою та організацією чи підприємством, між державою та корпораціями, між різними державами та їхніми об'єднаннями²⁰. У реаліях великих даних неважко помітити зниження ролі законодавчих та судових інституцій на користь тих, хто здійснює поточне управління. Це, разом із іншими чинниками, призводить до ерозії демократичних механізмів, без яких важко уявити діючу систему забезпечення прав людини. У таких умовах право на захист персональних даних набуває виразно політичних рис та (як і інші політичні права протягом століть) покликане встановлювати та відновлювати баланси влади і захищати слабших перед сильнішими. У теперішній час найслабша позиція саме у суб'єкта даних і саме на посиленні його становища у відносинах як з державою, так і з корпораціями, необхідно зосередити основну увагу²¹.

Третьою ціллю права на захист персональних даних є забезпечення можливості для людини розвивати власну ідентичність. Усі багатогранні аспекти цієї проблеми важко охопити в межах одного дослідження. Однак очевидно, що особливості комунікаційних сервісів, механізми індивідуального та групового профілювання, а також видачі персоналізованого контенту суттєво впливають на конструювання ідентичності (яка, у свою чергу, тісно пов'язана з такими суспільними цінностями як свобода, гідність, індивідуалізм та згаданою вище ідеєю інформаційного самовизначення). У цьому контексті ілюстративним прикладом є визнання у ЄС та низці інших країн право бути забутим, яке передбачає можливість суб'єкта даних вимагати стирання посилань на законно розміщену інформацію про нього в пошукових системах в Інтернеті²². Це право дає змогу особі формувати і змінювати власний імідж у відносинах із широким загалом, самореалізовуватися в суспільстві, починати життя "із чистого аркуша". Проте ще важливішим є те, що можливість забувати не-

²⁰ H. Burkert, *Towards a New Generation of Data Protection Legislation*, [in:] S. Gutwirth, Y. Poullet, P. De Hert et al. (ed.), *Reinventing Data Protection?*, Springer 2009, p. 340.

²¹ L. A. Bygrave, D. W. Scharf, *Consent, Proportionality and Collective Power*, [in:] S. Gutwirth, Y. Poullet, P. De Hert et al. (ed.), *Reinventing Data Protection?*, Springer 2009, p. 172.

²² E. Frantziou, *Further Developments in the Right to be Forgotten: The European Court of Justice's Judgment in Case C-131/12, Google Spain, SL, Google Inc v Agencia Espanola de Proteccion de Datos*, "Human Rights Law Review" 2014, № 14, p. 761–777.

від'ємно пов'язана з можливістю запам'ятовувати. Вони обидві важливі для процесів абстракції та рефлексії і необхідні для формування знань та значень, тобто для прояву власної індивідуальності та формування ідентичності²³.

Розглянуті особливості права на захист персональних даних переконливо доводять, що в даному випадку не йдеться лише про проблеми приватності чи задоволення певних вузьких індивідуальних інтересів, а про небачені раніше виклики, з якими неможливо справитися за допомогою простої екстраполяції старих норм і підходів. Отже, необхідно створювати і розвивати нові правові інститути та долучатися до становлення нових універсальних стандартів інформаційних прав людини. Незважаючи на це, сучасні світові тенденції зростання неконтрольованого збору та використання інформації про особу вказують на посилення загроз для права на захист персональних даних, яке може зникнути, так остаточно і не утвердившись у глобальному масштабі. Тому основним завданням залишається пошук компромісних варіантів правового регулювання, які дозволять, з одного боку, врахувати всі згадані аспекти, а з іншого – не йтимуть в розріз із закономірностями розвитку суспільства, економіки чи технологій.

Бібліографія

- Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, ETS № 108, 1981.
- Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data.
- Esposito E., *Algorithmic Memory and the Right to be Forgotten on the Web*, "Big Data & Society" 2017, January–June.
- Frantziou E., *Further Developments in the Right to be Forgotten: The European Court of Justice's Judgment in Case C-131/12, Google Spain, SL, Google Inc v Agencia Espanola de Proteccion de Datos*, "Human Rights Law Review" 2014, № 14.
- Gutwirth S., Pouillet Y., De Hert P., *Reinventing Data Protection?*, Springer 2009.
- Mann S., *Big Data is a Big Lie Without Little Data: Humanistic Intelligence as a Human Right*, "Big Data & Society" 2017, January–June.
- McDermott Y., *Conceptualising the Right to Data Protection in an Era of Big Data*, "Big Data & Society" 2017, January–June.
- McLuhan M., *Understanding Media: The Extensions of Man*, McGraw-Hill 1964.

²³ E. Esposito, *op. cit.*, p. 5.

Richards N. M., King J. H., *Three Paradoxes of Big Data*, "Stanford Law Review Online" 2013, Vol. 66:41.

Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and Repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation).

Right to the Protection of Personal Data as a New Fundamental Human Right in Information Society

The evolution of data protection law in various legal systems is a conspicuous sign of the influence of technological development on the sphere of human relations. Still, there is no global international convention or other legally binding agreement on the universal level concerning this issue. In such circumstances, it is particularly important to justify the need for global recognition of the right to the protection of personal data as one of the fundamental rights of human being. For this, it is necessary to determine the peculiarities of the right to personal data protection taking into account the current state of technological development and to characterize its main objectives, namely: ensuring transparency, fair distribution of power within and among societies, and possibility for developing its own identity for every person.

Key words: human right, information society, law.

WYZWANIA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Polskie i ukraińskie doświadczenia

REDAKCJA

Ewelina Kancik-Kołtun

WYDAWNICTWO UNIwersYTETU MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ

LUBLIN 2018

Spis treści

Wstęp (Introduction)	7
Петро Сухорольський <i>Право на захист персональних даних як нове фундаментальне право людини в інформаційному суспільстві</i>	15
Roman Radeyko <i>Enforcement of the Privacy Right in the Information Technologies Epoch</i>	27
Agnieszka Demczuk <i>Biuletyn Informacji Publicznej. Pierwsze doświadczenia w elektronicznej administracji w Polsce</i>	39
Василь Гулай, Наталія Колесницька, Віра Максимець <i>Політичні ризики для системи електронного декларування доходів у реаліях української моделі імітаційної демократії</i>	73
Олександр Соснін <i>Права та свободи інформаційно-комунікаційної діяльності людини в контексті вирішення проблем інформаційної безпеки України</i>	87
Олена Кузнецова <i>Виявлення політичного спіндокторінгу в ЗМІ для забезпечення інформаційної безпеки</i>	99
Leszek Klich <i>Przewaga technologiczna jako element współpracy i rywalizacji państw – wyzwania dla bezpieczeństwa Polski (wybrane zagadnienia)</i>	111